

Nr 33

Civilutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973: 160 med förslag till anläggningslag m. m. jämte motioner.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1973: 160 under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1. anläggningslag,
2. lag om förvaltning av samfälligheter,
3. lag om införande av anläggningslagen () och lagen () om förvaltning av samfälligheter,
4. lag om förmånsrätt för fordringar enligt lagen () om förvaltning av samfälligheter,
5. lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt,
6. lag om ändring i lagen (1938: 274) om rätt till jakt,
7. lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden,
8. lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske,
9. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970: 988),
10. lag om ändring i väglagen (1971: 948),
11. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
12. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,
13. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen,
14. lag om ändring i lagen (1969: 732) om postbanken,
15. lag om ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
16. lag om ändring i jordabalken,
17. förordning om ändring i stämpelskatteförordningen (1964: 308).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Samverkan mellan fastigheter för tillgodoseende av gemensamma behov blir alltmer nödvändig. Sådan samverkan kan avse vägar, parkeringsutrymmen, lekplatser, anordningar för värme-, vatten- och avloppsförsörjning och andra liknande anläggningar. Till fastigheter hör ofta också samfälligheter som förvaltas av fastighetsägarna gemensamt.

I propositionen läggs fram förslag till anläggningslag. Bestämmelser om inrättande och förvaltning av gemensamma anläggningar finns f. n. i bl. a. lagen (1939: 608) om enskilda vägar och lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar. Den nu föreslagna lagen är avsedd att träda i stället för de bestämmelser om inrättande av gemensamma anläggningar som finns i nyssnämnda båda lagar. Lagförslaget syftar till att samordna och modernisera gällande bestämmelser samt anpassa dessa till fastighetsbildningslagen (1970: 988). Det omfattar dock inte sådana vägar inom områden med tätare bebyggelse om vilka bestämmelser finns i 3 kap. lagen om enskilda vägar.

I propositionen läggs vidare fram förslag till lag om förvaltning av samfälligheter. Bestämmelser om förvaltning av mark som är samfällad för flera fastigheter finns f. n. i lagen (1921: 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter (bysamfällighetslagen). Denna lag är föråldrad, och riksdagen (rskr 1957: 154) har begärt en översyn av den. Den föreslagna lagen är avsedd att träda i stället för såväl bysamfällighetslagen som förvaltningsbestämmelserna i lagen om enskilda vägar och lagen om vissa gemensamhetsanläggningar. Förslagets innebörd är att förvaltning av samfällighet skall anordnas på ettdera av två sätt. Delägarna skall kunna antingen handha förvaltningen själva eller bilda en särskild juridisk person, s. k. samfällighetsförening, för förvaltningen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1974.

Motionerna

Utskottet har i detta sammanhang behandlat de i anledning av propositionen 1973: 160 väckta motionerna 1973:

2167 av herr Turesson m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att § 7 i anläggningslagen ändras så att majoritetsbeslut fördras för att fastighetsägare skall kunna tvingas delta i en gemensamhetsanläggning, samt

2. att 31 § i lagen om förvaltning av samfälligheter utgår,

2169 av herr Adolfsson (m) vari hemställs att riksdagen för sin del antar ett förslag till lag om vissa åtgärder för främjande av saneringsverksamhet m. m. med lydelse som framgår av bil. 6 till detta betänkande,

2170 av herrar Adolfsson (m) och Wennerfors (m) vari hemställs att riksdagen avslår de i propositionen 1973: 160 framlagda förslagen i vad

de rör finansieringsfrågorna och i stället antar regler som bygger på statsgaranti,

2171 av herr Gustafson i Göteborg (fp) vari hemställs

1. att riksdagen avslår propositionen 1973: 160 med motiveringen att frågan bör behandlas vid nästa års riksdag,

2. att för den händelse detta yrkande avslås, ikraftträdandet framflyttas för att bereda myndigheter och allmänhet skälig tid att bli informerade och göra nödvändiga förberedelser inför ikraftträdandet,

2172 av herr Tobé (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att fastighetsbildningsmyndigheten skall vara förrättningsmyndighet enligt anläggningslagen,

2. att 41, 42 och 44 §§ anläggningslagen omarbetas så att klarhet vinnas i de avseenden som påtalats i motionen eller att erforderliga motivuttalanden görs,

3. att sådana ändringar vidtages i lagtexten till berörda lagförslag att det klart framgår vilka rättigheter och skyldigheter som medföljer fastigheter som deltagar i utförande och drift av en anläggning och fastigheter som enbart deltagar i driften,

4. att promulgationslagens 12 § kompletteras med en hänvisning även till 43 § anläggningslagen samt

5. att berörda lagar skall träda i kraft först den 1 juli 1974.

Utskottets yttrande

Fråga om riksdagsbehandlingen

Med hänvisning till bl. a. omfattningen av Kungl. Maj:ts förslag i prop. 1973: 160 har i motionen 1973: 2171 förordats att sakbehandlingen därav skulle ske vid nästa års riksdag. För att möjliggöra detta hemställs i motionen (yrkandet 1) att propositionen måtte avslås med denna motivering.

Utskottet kan så till vida dela motionärens uppfattning att framläggandet av flera omfattande förslag vid riksdagsårets slut leder till svårigheter då det gäller att ge dessa förslag en tillfredsställande behandling. Det nu aktuella förslaget har emellertid i sin huvuddel varit tillgängligt som lagrådsremiss sedan början av år 1973. Även om lagrådets yttrande och det avslutande statsrådsprotokollet fått en aktningvärd omfattning har emellertid detta — kompenserat av en något förlängd motionstid — inte kunnat föranleda utskottet att föreslå att ärendet inte nu skulle prövas i sak. Utskottet avstyrker sålunda motionen i denna del.

Lagstiftningens inriktning och omfattning

Utskottet ansluter sig till de i propositionen (s. 67—72) refererade bedömningarna i fråga om behovet av att modernisera och föra samman nuvarande bestämmelser om fastighetssamverkan i den omfattning som nu föreslås av Kungl. Maj:t. Det är viktigt att frågor om kollektiva anläggningar — särskilt i samband med nyexploatering och sanering av bostadsområden — kan lösas i ett sammanhang, vilket den föreslagna anläggningslagen ger möjlighet till. Lagstiftningen ger effektiva medel för plangenomförande och goda rationaliseringsmöjligheter. Det fortsatta arbetet inom 1969 års vägutredning torde enligt utskottets mening inte heller föregripas eller försvåras.

Förslaget till anläggningslag

Lagens tillämpningsområde

Definitionen (1 § första stycket) av begreppet gemensamhetsanläggning ställer upp endast allmänna villkor. Sålunda skall anläggningen vara gemensam för flera registerfastigheter och vad därmed jämsställs enligt 2 §. Vidare skall den tillgodose ändamål av stadigvarande betydelse.

I uttrycket anläggning ligger ett krav på en specifik aktivitet för dess åstadkommande vilket — liksom enligt lagen om gemensamhetsanläggningar (LGA) — skiljer ut t. ex. gemensamt utnyttjande av hela fastigheter och endast passiva förpliktelser att underlåta viss markanvändning. Däri får också anses ligga att anläggningen skall kräva rätt till viss fast egendom eller vad därmed jämsställs enligt anläggningslagen.

Anläggningsbegreppets begränsningar i denna del torde enligt utskottets mening i de flesta fall inte medföra svårigheter. Föredragande statsrådet anför (s. 182) att lagen i viss utsträckning bör kunna tillämpas på landskapsvårdande åtgärder. Preciseringen av kravet på aktivt syfte i t. ex. gemensamma arbetsföretag för naturvård torde enligt utskottets mening få ske i rättstillämpningen.

Aktivitetskravet är inte ett krav på utförande av en helt ny anläggning. Motivuttalandena i förslaget klarlägger enligt utskottets mening otvetydigt även den avsedda möjligheten att genom förrättning enligt lagen ta i anspråk en befintlig anläggning.

Åtgärder som brukar sammanfattas under termen gårdssanering faller i regel under den angivna definitionen av gemensamhetsanläggning. Utskottet anknyter nedan (s. 9, 12—13) till dessa åtgärdstyper.

Tillskapade rättigheter och skyldigheter

Lagens huvudsyfte har angetts vara att reglera sådan samverkan mellan fastigheter som avser inrättande och utnyttjande av gemensamma anläggningar. Detta syfte fullföljs i ett första led genom att viss eller vissa fastigheter i upplåtelsefallet belastas med skyldigheter, motsvarande vad som anges som en servitutsrätt till förmån för deltagande registerfastigheter och vad därmed jämfälls, t. ex. tomträtter och hus på ofri grund. Alternativt bryts visst område ut från den bestående fastighetsindelningen genom inlösen och bildar en samfällighet, anknuten till deltagande egentliga fastigheter men inte till tomträtter och hus på ofri grund m. m. Marken registreras då under samfällighetsbeteckning. I upplåtelsefallet bärs rättigheterna primärt och blir samfälliga för såväl egentliga fastigheter som andra subjekt. Med stöd av dessa rättigheter kan ägarna av de nämnda fastigheterna m. m. utföra och driva anläggningen. De anses därvid (14 § andra stycket) utgöra en särskild samfällighet — då i ordets associationsrättsliga betydelse. I inlösenfallet anses den för de egentliga fastigheterna samfälliga marken belastad med en motsvarande servitutsrätt för en delägarkrets som kan omfatta även t. ex. tomträtter. För anläggningens utförande och drift bildar ägarna av dessa på motsvarande sätt en särskild samfällighet.

Till det nämnda systemet av rättigheter och skyldigheter i fråga om utnyttjande av mark och utrymmen knyter an skyldigheter, dels belastande respektive delägarkrets i fråga om att utge ersättning för intrång respektive inlösen, dels för deltagarna i den samfällighet som uppför och driver anläggningen att svara för därmed förenade kostnader. Den inbördes primära fördelningen av dessa skyldigheter uttrycks genom andelstal.

Enligt 15 § fördelas kostnader för intrångsersättning, inlösen och uppförande av anläggningen med hänsyn främst till respektive delägars nytta av denna. Sker inlösen och ingår i den samfällighet som uppför anläggningen också andra än egentliga fastigheter måste, eftersom inlösen sker endast för de sistnämnda, andelstalen bestämmas särskilt i fråga om ersättningen för inlösen.

Kostnaderna för anläggningens drift fördelas med hänsyn främst till den omfattning i vilken varje delägarfastighet och jämfällda beräknas använda anläggningen. Dessa kostnader kan i första hand tas ut genom avgifter.

Det sålunda förenklat angivna grundläggande systemet av rättigheter och skyldigheter har inte uttömmande beskrivits i den föreslagna anläggningslagen. I motionen 1973: 2172 har bland motiven för yrkandena 2 och 3 anförts att de mot rättigheter svarande skyldigheterna inte behandlats.

Utskottet får i detta sammanhang erinra om att anläggningslagens system med samfällad servitutsrätt respektive samfällad mark ansluter till motsvarande regler i fastighetsbildningslagstiftningen. Denna typ av rättigheter och deras samband med därmed förenade skyldigheter får anses vara så klarlagda att några kompletteringar inte behövs beträffande vare sig åberopade lagrum eller t. ex. 24 § anläggningslagen, där motsvarande frågor regleras. I fråga om det andra komplexet av rättigheter och skyldigheter — det som rör uppförande och drift — kan delvis samma hänvisning göras. Även om det i och för sig vore möjligt att i lagtexten ta upp även de rättigheter som svarar mot skyldigheterna att svara för uppförande och drift kan det enligt utskottets mening inte anses behövt att i detta syfte föreslå ändringar i lagtexten eller att göra några särskilda motivuttalanden. Rätten att nyttja anläggningen ligger redan i den servitutsrätt som är samfällad för deltagarna. Motionärens intresse i denna del får enligt utskottets mening anses tillgodosett i det framlagda lagförslaget.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionen 1973: 2172, yrkandet 2 såvitt avser 41 och 42 §§.

Lagförslaget innebär att de i 10 § lagen om enskilda vägar (EVL) uppställda förutsättningarna för skyldighet att delta i vägbyggnad, å ena, samt vägunderhåll och vinterväghållning, å andra sidan, ersätts med ett enhetligt villkor för tvångsanslutning, nämligen att vägen är av väsentlig betydelse för fastigheten. I motionen 1973: 2172 (yrkandet 3, delvis) görs gällande att den uppdelning i fastighetskategorier som gäller i EVL självklart måste vara möjlig också enligt anläggningslagen.

Enligt 15 § i lagförslaget fördelas, som ovan berörts, utförandekostnaden (inklusive ersättning för upplåtet utrymme) i första hand efter nyttan medan driftkostnaden fördelas efter användningen. Driftkostnader kan också tas ut genom avgifter. Enligt 48 § får kostnader för vinterväghållning fördelas särskilt.

Det torde klart framgå av lagförslaget att skilda andelstal kan fastställas för byggande respektive underhåll av väg. Motionärens syfte torde närmast vara att få klargjort att viss fastighet bör kunna ta del i driften utan att till någon del svara för byggnadskostnader. I propositionen (s. 215) anges beträffande utförandekostnader att promemoriaförslaget inte lämnar utrymme att befria någon eller några fastigheter från bidragsskyldighet, utan varje fastighet skall åsättas andelstal. Förordragande statsrådet anför (s. 218) att det i praktiken kan förekomma fall då det framstår som rimligt eller t. o. m. nödvändigt att en fastighet eller grupp av fastigheter ensam svarar för byggandet av en viss del av anläggningen, medan samtliga fastigheter bör ta gemensamt del i driften av hela anläggningen. På denna grund förordas att det ges möjlighet till sektionsindelning med skilda andelstal för olika delar av en anläggning.

Kan fastighet tvångsanslutas till en väganläggning innebär detta att

det befunnits vara av väsentlig betydelse för denna fastighet att ha del i anläggningen. Detta torde i sin tur innebära att fastigheten har någon nytta av anläggningen och därför bör ta del i utförandekostnaderna. Kravet på väsentlig betydelse gäller för såväl den enskilda fastighetens skyldighet som dess rätt att delta i anläggningen. Föreligger enighet om att viss fastighet får delta kommer, med hänsyn till regeln i 16 § första stycket 1, någon prövning enligt 5 § inte till stånd. Det kan därvid visa sig att den nytta fastigheten som sådan har av vägen är mycket ringa. Det bör därför enligt utskottets mening vara möjligt att i sådana situationer jämka andelstalet till noll och sålunda befria fastigheten från skyldighet att bidra till utförandet. Detta är enligt utskottets mening förenligt även med föreslagen lydelse av anläggningslagen. Motionärens intresse i denna del får med detta motivuttalande anses tillgodosett.

I den nämnda motionen 1973: 2172 (yrkande 2, delvis) tas även upp innehållet i 44 § anläggningslagen. Utskottet har, med hänsyn till regeln i 13 kap. 9 § jordabalken att tomträtt kan upplåtas endast i hel fastighet, inte funnit skäl att frångå propositionsförslaget i denna del.

Förrättningsmyndighet

Förslaget till anläggningslag stadgar som huvudregel (4 §) att anläggningsförrättning handläggs av fastighetsbildningsmyndighet. Denna myndighet får dock, om det är lämpligt, förordna särskild förrättningsman. Av 19 § framgår att 4 kap. FBL skall äga tillämpning vid anläggningsförrättning. I det framlagda förslaget har hänsyn tagits till bedömningen att det i vissa fall, t. ex. i fråga om skogsvägar som planerats eller projekterats av skogsvårdsstyrelsen, skulle vara praktiskt om lämplig tjänsteman hos skogsvårdsstyrelsen fick fungera som förrättningsman. I propositionen (s. 599) förordas att för särskild förrättningsman skall kunna gälla de bestämmelser av administrativ natur (diarieföring, aktbildning, arkivering, taxor m. m.) som gäller för fastighetsbildningsmyndighet eller förrättningslantmätare. Föredragande statsrådet uttalar sig för att lantmäteristyrelsen ges befogenhet att förordna om och i vilken mån sådana administrativa regler skall gälla för särskild förrättningsman.

I motionen 1973: 2172 (yrkandet 1) föreslås riksdagen besluta att fastighetsbildningsmyndighet skall vara förrättningsmyndighet enligt anläggningslagen på samma sätt som enligt förslaget till ledningsrättslag.

Enligt utskottets mening bör utgångspunkten vara att myndighetsfunktioner av här aktuell typ skall handläggas av myndighet och inte av särskild förrättningsman. Möjligheter finns att även med en sådan ordning tillföra myndigheten särskild sakkunskap. Projektering av anläggning kan ske utom ramen för förrättningsförfarandet. Det kan dock, även enligt utskottets mening, finnas skäl att tills vidare hålla möjligheten öppen att förordna särskild förrättningsman. Utskottet har såväl beaktat lantmäteristyrelsens förordade möjligheter att tillämpa admini-

strativa föreskrifter som förutsatt att den i 4 § andra stycket föreskrivna lämplighetsprövningen sker med utgångspunkt i utskottets inledningsvis gjorda bedömningar, vilka inte står i strid mot vad som anförts i propositionen. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i detta sammanhang anförts. Därmed får motionen i motsvarande del anses i väsentlig mån tillgodosedd även utan bifall till det framförda yrkandet.

Det noteras att ett bifall till motionsyrkandet skulle föranleda att även 30 § andra stycket i förslaget till anläggningslag bör utgå samt 20 § andra stycket lagen om förvaltning av samfälligheter ändras.

Villkor för inrättande av gemensamhetsanläggning m. m.

Det är, som framhålls i propositionen, önskvärt att gemensamhetsanläggningar tillkommer på frivillighetens väg. Anläggningsfråga kan dock enligt 17 § tas upp utan ansökan efter förordnande i samband med fastighetsreglering. Sådan fråga tas eljest upp efter ansökan av fastighetsägare, expropriant m. fl., byggnadsnämnden och, beträffande anläggning av större betydelse från allmän synpunkt, av länsstyrelsen. Regler till skydd för fastighetsägares m. fl. intressen i dessa fall ges i 5—8 samt 47—50 §§ förslaget till anläggningslag. Sakägarnas dispositionsfrihet beträffande däri upptagna villkor regleras i 16 § första stycket 1 och 2. Utanför där upptagna frågor kan sålunda tvångsavgöranden ske.

Vid förrättning sker sålunda — om sakägarna inte är eniga — en officialprövning enligt 5 § av om det är av *väsentlig betydelse* för en fastighet att ha del i anläggningen. Prövningen avser såväl den enskilda fastighetens skyldighet som dess rätt att delta i anläggningen. Det grundläggande kravet på att anläggning skall ha stadigvarande betydelse prövas redan enligt 1 §.

Det i LGA upptagna villkoret för tvångsanslutning är utformat med kravet på synnerlig vikt som huvudregel och en undantagsregel som ger rätt till anslutning — men inte skyldighet — för fastighet om ökad kostnad eller annan olägenhet som är av betydelse inte uppstår för någon av de andra fastigheterna.

Utskottet delar föredragandens anförda (s. 189) uppfattning att den föreslagna utformningen av 5 § anläggningslagen lämnar utrymme för anslutning av fastighet i alla de fall då ägaren kan åberopa beaktansvärda skäl härför.

Lagförslagets 6 § föreskriver om *båtnadsvillkor* som huvudprincip att gemensamhetsanläggning får inrättas endast om fördelarna därav överväger de kostnader och olägenheter som anläggningen medför. Föredragande statsrådet har (s. 149—150) angett att kravet innebär att en kalkyl skall göras beträffande anläggningens lönsamhet och att en förbättring av möjligheterna att utnyttja fastigheterna skall beaktas oavsett om en ökning i fastighetsvärdet kan påvisas eller inte. Hänsyn skall, enligt

vad som anförts, tas inte endast till anläggningens betydelse för fastighetsägarna utan också för hyresgäster och andra som använder sig av den.

Utskottet ansluter sig till vad sålunda anförts. Detta gäller även bl. a. vad föredragande statsrådet anför om att båtnaden skall beräknas efter avdrag för eventuellt statsbidrag till företaget. Enligt utskottets mening bör därvid hänsyn tas inte endast till speciella statsbidrag för anläggningen som sådan utan även till sådant motsvarande stöd som kan utgå för deltagarfastigheterna inom bostadspolitikens ram eller eljest.

Enligt 6 § första stycket skall vidare gälla att båtnadsprövning normalt skall underlåtas beträffande anläggning som är förutsatt i fastställt generalplan, stadsplan, tomtindelning eller byggnadsplan. Bedömningarna vid planfastställelsen kan sålunda genom byggnadsnämndens initiativrätt beträffande förrättning enligt anläggningslagen omsättas i verkställighetsåtgärder. Anknytning kan även ske till kommunala bedömningar i bostadsbyggnadsprogram eller särskilt bostadssaneringsprogram.

Till skydd för fastighetsägarintressen föreslås i 7 § ett *opinionsvillkor*, innebärande i huvudsak att gemensamhetsanläggning inte får inrättas om ägarna av deltagande fastigheter mera allmänt motsätter sig åtgärden och har beaktansvärda skäl för det. Opinionsvillkoret skall inte gälla om behovet av anläggningen är synnerligen angeläget. Vid bedömningen av angelägenhetskravet får, enligt vad föredragande statsrådet uttalat (s. 144), planmyndigheternas uppfattning tillmätas stor och som regel avgörande betydelse.

I motionen 1973: 2167 (yrkandet 1) föreslås att opinionsvillkoret utformas som ett krav på att gemensamhetsanläggning inte får beslutas då majoriteten av ägarna till fastigheter som avses delta motsätter sig detta. Motionsförslaget grundas på att förslaget i propositionen i denna del kan leda till svårigheter vid tillämpningen och undergräva förtroendet för både lagen och dess tillämpare.

Den i propositionen föreslagna regeln har utformats efter mönster av 5 kap. 5 § FBL, vilket stadgande (prop. 1969: 128, s. B 363) godtagits även mot bakgrund av en allmän grundsats att fastighetsbildningen i första hand är en fastighetsägarnas angelägenhet. Motionsvis mot föreslagen utformning av opinionsvillkoret i FBL framförda invändningar fullföljdes inte genom reservation till tredje lagutskottets betänkande (3LU 1970: 35, s. 137—140). Civilutskottet har inte funnit anledning att frånga den i propositionen föreslagna utformningen av opinionsvillkoret. Detta villkor medger en helhetsbedömning av gjorda invändningar. Därvid får även beaktas antalet sakägare som motsätter sig anläggningen, varigenom motionärernas intresse i viss mån tillgodoses. Av väsentlig betydelse är emellertid invändningarnas tyngd. Enligt utskottets mening kan några risker från rättssäkerhetssynpunkt inte behöva befaras.

Lagen om förvaltning av samfälligheter

Lagens tillämpningsområde

Som framgått av vad utskottet ovan anfört har termen *samfällighet* inte samma betydelse i förslaget till anläggningslag som i FBL. Tillämpningsområdet för lagen om förvaltning av samfälligheter täcker enligt 1 § såväl samfälld mark, s. k. äkta sockenallmänningar m. m., samfälldt fiske, gemensamma servitut enligt jordabalken, och samfällda rättigheter enligt FBL och anläggningslagen. Utanför tillämpningsområdet faller t. ex. sockenallmänningar som förvaltas enligt häradsallmänningsslagen, häradsallmänningar, allmänningsskogarna i Norrland och Dalarna (se 2 §), s. k. sockenmagasin, stängsel-, betes-, vattenreglerings-, vattenavlednings- och invallningssamfälligheter.

I fråga om visst fiskevatten kan (s. 364) såväl den nu föreslagna lagen som lagen om fiskevårdsområden vara tillämplig. När fiskevårdsområden bildas enligt sistnämnda lag är dess förvaltningsbestämmelser tillämpliga även om fiskevårdsområdet helt omfattar samfälldt fiske.

De härtill anknytande bestämmelserna i promulgationslagen syftar (s. 461) till att göra de nya bestämmelserna tillämpliga även på äldre samfälligheter i så stor utsträckning som möjligt. På en samfällighet som redan står under organiserad förvaltning skall emellertid äldre förvaltningsföreskrifter i princip äga tillämpning. Övergång till föreningsförvaltning enligt den nya lagen skall kunna ske vid sammanträde med delägarna resp. genom majoritetsbeslut inom en särskild juridisk person.

Utskottet har inga erinringar mot lagförslaget i hithörande del.

Förvaltningsformerna m. m.

Lagförslaget innebär att en samfällighet kan förvaltas antingen av delägarna själva eller — enligt förebild i LGA — genom en samfällighetsförening, bildad av delägarna genom att de på konstituerande sammanträde utser styrelse och antar stadgar. Möjlighet finns även vid delägarförvaltning att fatta bindande majoritetsbeslut inom ramen för samfälligheternas ändamål. Inom föreningen sker en funktionsuppdelning så att grundläggande förvaltningsbeslut fattas av medlemmarna på föreningsstämma och löpande angelägenheter handhas av en styrelse bestående av en eller flera personer.

Föredragande statsrådet har (s. 365—366) uttalat att delägarförvaltning är avsedd för de enkla fallen och att det i regel torde vara lämpligt att övergå till föreningsförvaltning om oenighet uppstår bland delägarna.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot lagförslaget i fråga om förvaltningsformer, röstberäkning m. m.

Skydd för allmänna intressen m. m.

Samfällighetsförvaltningen är i första hand en angelägenhet för delägarna. Allmänna intressen måste dock beaktas. Sålunda föreslås fastighetsbildningsmyndighet (20 §) på eget initiativ kunna ta upp fråga om bildande av samfällighetsförening när det från allmän synpunkt är av väsentlig betydelse att så sker. Dessutom föreslås att länsstyrelsen får rätt att efter särskild prövning i det enskilda fallet förordna att samfällighetsförenings styrelse skall bestå av flera ledamöter än som anges i stadgarna samt utse en ledamot, eller om synnerliga skäl föreligger, flera ledamöter i styrelsen.

I motionen 1973: 2167 (yrkandet 2) föreslås att 31 § i lagförslaget utgår och att länsstyrelsens nämnda befogenheter sålunda inte skulle lagfästas. Motionärerna anför att den föreslagna möjligheten till ingrepp i delägarnas rätt måste anses helt opåkallad av sakliga skäl och onödigtvis fördyrar förvaltningen av berörda samfälligheter.

Länsstyrelsens allmänna möjlighet att genom förordnande av styrelseledamot skaffa det allmänna insyn och medinflytande i samfällighetsförvaltning avses komma till användning i de fall då förvaltningen berör väsentliga allmänna intressen som kan befaras eljest inte bli tillräckligt beaktande. Möjligheten kan (s. 426—427) i undantagsfall komma till användning t. ex. då styrelsen försummar sina skyldigheter eller till skydd för fastighetskreditens intresse i stort, dvs. i fall då det kan befaras att samfällighetsförenings kreditmöjligheter skall utnyttjas i otillbörligt syfte. I den mån som ett ingripande anses opåkallat av sakliga skäl kommer bestämmelsen inte i tillämpning. Motionärernas intressen skulle redan på denna grund kunna anses tillgodosedda.

Möjligheten för länsstyrelsen att utse flera styrelseledamöter är ytterligare begränsad till fall då synnerliga skäl föreligger. Möjligheterna att på denna väg ge det allmänna majoritet i styrelser är sålunda beskurna till de fall då kravet har mycket stor tyngd. De kan knappast aktualiseras i fall där delägarna sköter förvaltningen i enlighet med lag och samfällighetens syfte. Utskottet ansluter sig sålunda helt till propositionsförslaget och avstyrker motionen i denna del.

Det bör i detta sammanhang noteras att styrelsen, hur den än är sammansatt, är bunden av föreningsstämmans beslut i den mån de inte strider mot lag eller föreningsstadgar.

Finansieringsreglerna

Utskottet ansluter sig till den i propositionen (s. 165) framförda meningen att finansieringsfrågan är av central betydelse vid inrättande av större gemensamhetsanläggning. Möjligheterna att ta upp lån måste då finnas. Lånemöjligheterna är ytterst beroende av säkerheter och andra garantier för överenskomna återbetalningar.

Det förslag som läggs fram i propositionen har konstruerats under departementsbehandlingen av det bakomliggande promemorialförslaget och efter samråd med finansministern. Förslaget täcker finansieringen av inte endast samfällighet enligt anläggningslagen utan även övriga samfälligheter enligt 1 § lagen om förvaltning av samfälligheter. Det innebär att samfällighetsförenings i debiteringslängd upptagna fordran på bidrag till kostnaderna för gemensamhetsanläggning skall vara förenad med förmånsrätt i deltagande fastighet eller tomträtt om bidraget inte varit obetalt längre än ett år från förfallodagen. Förmånsrätten skall gälla före in-teckning i egendomen eller tomträtten. Genom regeln om särskild debiteringslängd för att täcka klar och förfallen skuld i 43 § lagen om förvaltning av samfälligheter kommer förmånsrätten i praktiken också att täcka ett subsidiäransvar.

Mot detta förslag har ställts motionen 1973: 2170 vari föreslås att riksdagen inte godkänner propositionen i denna del och i stället antar regler som bygger på statsgaranti. Detta förslag anknyter till förslaget i promemorian, vari förordades att anläggningar som var särskilt angelägna från allmän synpunkt skulle stödjas med statlig lånegaranti, om finansieringsfrågan inte lämpligen kunde lösas på annat sätt.

Utskottet har i denna fråga tillförts synpunkter från Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Sparbankernas inteckningsaktiebolag, Svensk bostadsfinansiering aktiebolag och Svenska försäkringsbolags riksförbund, vilka samtliga avstyrkt propositionsförslaget. Enligt vad utskottet erfarit delas denna mening av Svenska bankföreningen, medan bankinspektionen inte motsatt sig det föreslagna förmånsrättssystemet. Lagrådet har inte anfört någon erinran i denna del.

Enligt utskottets mening tillgodoser Kungl. Maj:ts förslag det grundläggande syftet att skapa förutsättningar för enkel och säker belåning av gemensamhetsanläggningar m. m. De invändningar som förts fram rör i första hand den osäkerhet och de bedömningssvårigheter som kan uppstå i fråga om kreditvärdet av pantbrev i deltagande fastighet eller tomträtt — invändningar som även enligt utskottets mening måste tillmätas principiell tyngd. Hänsyn måste emellertid även tas till att gemensamhetsanläggning i vissa fall är en förutsättning för fastighetens avsedda nyttjande och därmed för dess kreditvärde samt till att den i allmänhet ökar fastighetsvärdet. Vidare delar utskottet uppfattningen att förmånsrätten i praktiken regelmässigt inte uppgår till så stora belopp att de kan anses utgöra någon risk för normala fastighetskrediter. Då utskottet vidare ansluter sig till meningen att generella statsgarantier inte är lämpliga tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i denna del och avstyrker motionen.

Det förhållandet att närmast generella statsgarantier sålunda inte kan förordas innebär självfallet inte ett avståndstagande från möjligheter att, då särskilda skäl talar därför, även fortsättningsvis lämna statligt stöd till vissa aktiviteter i samfällighetens form. I fråga om trafik-

och gårdssanering har utskottet tidigare (CU 1973: 19, s. 43) anslutit sig till uppfattningen att frågan om eventuella bidrag bör prövas mot bakgrund av den nu föreslagna lagstiftningen. Utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t aktualiserade sådana överväganden så snart det lämpligen kan ske.

Beträffande de av förmånsrättssystemet föranledda förslagen till ändringar i banklagstiftningen får erinras om att riksdagen (NU 1973: 63) antagit lagförslag i propositionen 1973: 145 om samgående mellan postbanken och Sveriges kreditbank. Därav föranledda ändringar i nu framlagda lagförslag framgår av bilaga 5. Med hänsyn till vad nedan föreslås om ikraftträdandet finns inte anledning att bifalla förslaget till lag om ändring i lagen om postbanken.

Promulgationslagen m. m.

Överenskommelse att fastighet skall inträda i eller utträda ur samfällighet eller om ändrade andelstal har enligt 43 § *anläggningslagen* samma verkan som förrättning, om den godkänns av fastighetsbildningsmyndigheten. Denna bestämmelse avses enligt förslagen lydelse av övergångsbestämmelserna i den särskilda promulgationslagen inte vara tillämplig på anläggningar som tillkommit enligt LGA eller EVL. En överenskommelse t. ex. om att fastighet skall anslutas till en befintlig vägsamfällighet och att andelstalen därvid skall jämkas måste sålunda för att få rättsverkan tas upp vid ny förrättning enligt *anläggningslagen*. Det innebär vidare att om en ansluten fastighet delas, de nya fastigheterna enligt 42 § *anläggningslagen* och 12 § *promulgationslagen* utan ny förrättning endast kan bära kvoter av styckningsfastighetens andelstal även om de nya fastigheterna har större nytta av t. ex. en väg.

I motionen 1973: 2172 (yrkandet 4) föreslås att 43 § *anläggningslagen* skall göras tillämplig även på äldre gemensamhetsanläggningar och vägsamfälligheter.

Skäl kan anföras för att i vissa av de situationer som motionen syftar på få till stånd en ny förrättning enligt *anläggningslagen*. Med hänsyn emellertid till att dessa skäl inte generellt kan motivera ett avstående från det enklare och billigare förfarandet med ett godkännande vill utskottet inte motsätta sig den ändring som föreslås i motionen. Motionsyrkandet torde böra tillgodoses genom ändring i 12 § *promulgationslagen*.

Lagstiftningen föreslås — som i lagrådsremissen år 1972 — träda i kraft den 1 januari 1974. I motionerna 1973: 2171 (yrkandet 2) och 2172 (yrkandet 5) föreslås att *ikraftträdandet* flyttas fram, enligt den senare motionen till den 1 juli 1974.

Enligt utskottets mening kan skäl tala för att tillämparna av lagstiftningen ges ytterligare rådrum före övergången till den nya lagstift-

ningen. Även om anvisningsarbete, såsom uppgetts, är långt framskridet kan ett uppskov ge bättre möjligheter för alla berörda parter att ta del av lagstiftningen. Utskottet tillstyrker sålunda föreslagen ändring av ikraftträdandebestämmelserna.

Utskottet har i detta sammanhang även funnit lagstiftningens och främst anläggningslagens karaktär och intresse för plangenomförande och bostadssanering motivera att de nya reglerna kan nå ut till kommuner, bostadsföretag och hyresmarknadens organisationer. Enligt utskottets mening bör Kungl. Maj:t därför överväga lämpligheten av att tillgodose ett behov av förenklad och praktisk *information* i dessa frågor. Vad utskottet därom anfört bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

Övriga frågor i propositionen

Utskottet har inte funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande beträffande ovan ej nämnda, i propositionen behandlade frågor.

Bostadssanering

I motionen 1973: 2169 föreslås riksdagen anta ett förslag till lag om vissa åtgärder för främjande av saneringsverksamhet m. m. (bil. 6). Förslaget syftar bl. a. till att ägare av fastigheter i bostadskvarter skall, sedan de bildat samfällighetsförening, kunna få rätt att mot viss fastighetsägares bestridande men på dennes kostnad vidta vissa byggnadsåtgärder för att avhjälpa brister som är till olägenhet för övriga fastigheter.

Enligt utskottets mening torde motionärens uppgivna syften bättre främjas genom bostadssaneringslagen. De i motionen förordade tvångsmedlen torde knappast komma att utnyttjas. Snarare kan den föreslagna lagstiftningen motverka fullföljden av tidigare antagna riktlinjer för en vidgad bostadssanering. Motionen avstyrks.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande behandling av propositionen vid 1973 års riksdag att riksdagen avslår motionen 1973: 2171, yrkandet 1,
2. beträffande utformningen av anläggningslagens regler om rättigheter och skyldigheter att riksdagen avslår motionen 1973: 2172, yrkandena 2 och 3 i denna del,
3. beträffande det s. k. opinionsvillkoret att riksdagen med avslag på motionen 1973: 2167, yrkandet 1, antar det vid propositionen fogade förslaget till anläggningslag i vad avser 7 §,
4. beträffande beräkning av andelstal för byggande av väg m. m.

- att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionen 1973: 2172, yrkandet 3 i vad det inte behandlats under 2 ovan,
- a. antar det vid propositionen fogade förslaget till anläggningslag i vad avser 15 och 48 §§,
 - b. godkänner vad utskottet anfört,
5. beträffande möjlighet att förordna särskild förrättningsman för anläggningsförrättning att riksdagen med avslag på motionen 1973: 2172, yrkandet 1,
- a. antar de vid propositionen fogade förslagen till anläggningslag respektive lag om förvaltning av samfälligheter, det förra i vad avser 4 § andra stycket och 30 § andra stycket, det senare i vad avser 20 § andra stycket,
 - b. godkänner vad utskottet anfört om handläggningen av vissa myndighetsuppgifter,
 - c. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anslutning till förordande av vissa administrativa föreskrifter,
6. beträffande utformningen av regler om verkan i vissa fall av sammanläggning, fastighetsöverföring och fastighetsdelning att riksdagen med avslag på motionen 1973: 2172, yrkandet 2 i denna del, antar det vid propositionen fogade förslaget till anläggningslag i vad avser 41 och 42 §§,
7. beträffande verkan i vissa fall av tomträttsupplåtelse att riksdagen med avslag på motionen 1973: 2172, yrkandet 2 i vad det inte behandlats under 2 och 6 ovan, antar det vid propositionen fogade förslaget till anläggningslag i vad avser 44 §,
8. beträffande möjlighet för länsstyrelsen att utse ledamöter i samfällighetsförenings styrelse att riksdagen med avslag på motionen 1973: 2167, yrkandet 2, antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om förvaltning av samfälligheter i vad avser 31 § och 67 § andra stycket,
9. beträffande frivillig överenskommelse om delaktighet i gemensamhetsanläggning m. m. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973: 2172, yrkandet 4, för sin del antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om införande av anläggningslagen och lagen om förvaltning av samfälligheter i vad avser 12 § med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 3 anges som utskottets förslag,
10. beträffande finansieringsreglerna att riksdagen med avslag på motionen 1973: 2170 antar de vid propositionen fogade förslagen till
- a. lag om införande av anläggningslagen och lagen om förvaltning av samfälligheter i vad avser 19 §, andra stycket,

- b. lag om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om förvaltning av samfälligheter, såvitt ej gäller ikraftträdandebestämmelsen.
11. beträffande ikraftträdande av lagstiftningen att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag, i anledning av motionen 1973: 2171, yrkandet 2, och med bifall till motionen 1973: 2172, yrkandet 5, för sin del antar
- a. förslaget till lag om införande av anläggningslagen och lagen om förvaltning av samfälligheter såvitt avser 1, 7, 9 och 15 §§ med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 3 anges som utskottets förslag,
- b. förslagen till lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden, till lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske och till förordning om ändring i stämpelskatteförordningen (1964: 308), allt såvitt avser ikraftträdandebestämmelserna, med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 4 anges som utskottets förslag,
- c. ikraftträdandebestämmelser till Kungl. Maj:ts med 4—6, 9—13 samt 15 och 16 betecknade lagförslag, samtliga med följande ändrade lydelse: "Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.",
12. beträffande viss utformning av banklagstiftningen m. m. att riksdagen
- a. för sin del antar den ändrade lydelse, som i härvid fogad bilaga 5 anges som utskottets förslag, av
1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse, såvitt avser 57 §,
2. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker, såvitt avser 26 §,
3. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, såvitt avser 34 §,
4. lag om ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, såvitt avser 11 §,
- b. avslår förslaget till lag om ändring i lagen (1969: 732) om postbanken,
13. beträffande lagstiftning om bostadssanering att riksdagen avslår motionen 1973: 2169.
14. beträffande lagförslagen i övrigt att riksdagen antar de vid

propositionen fogade lagförslagen i vad de inte behandlats under 2—12 ovan,

15. beträffande särskild information att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför.

Stockholm den 4 december 1973

På civilutskottets vägnar

ERIK GREBÄCK

Närvarande: herrar Grebäck (c), Bergman (s), Tobé (fp), Petersson i Nybro (s), Andersson i Knäred (c), Lindkvist (s), Henrikson (s), fru Olsson i Hölö (c), herrar Högström (s), Wennerfors (m), Clacson (vpk), Jadestig (s), Annerås (fp), Persson i Karlstad (s) och Adolfsson (m).

Reservationer

1. beträffande *det s. k. opinionsvillkoret* av herrar Wennerfors (m) och Adolfsson (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Den i" och slutar med "behöva befaras" bort ersättas med text av följande lydelse:

Den föreslagna regeln i 7 § första stycket har vid remissbehandlingen av promemorian kritiserats av statens järnvägar och lantbruksstyrelsen, vilka ansett utformningen som alltför obestämd. Lantbruksstyrelsen har vidare ansett det inte godtagbart att bilda en anläggning i strid mot en klar majoritet av delägarna när staten samtidigt medges både initiativrätt och medbestämmanderätt. Utskottet delar motionärernas uppfattning i denna del. Ännu längre går emellertid undantagsregeln i andra stycket som i vissa fall undanröjer t. o. m. den begränsade opinionsprövning som skall ske enligt första stycket. Om behovet av anläggningen vid förrättningen anses synnerligen angeläget återstår knappast någon legal grund att stödja ett fastighetsägarnas bestridande på. Mot bakgrund av erfarenheter av hur innehållet i en nämnd angelägenhetsprövning sakligt kan förskjutas utan lagändring — som t. ex. beträffande glesbebyggelsebegreppet — framstår undantagsregeln som helt oantagbar. Utskottets samlade bedömning blir sålunda att en reell opinionsprövning till skydd för enskilda intressen måste förankras i en klart utformad majoritetsregel.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *det s. k. opinionsvillkoret* att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973: 2167, yrkandet 1, för sin del antar det vid propositionen fo-

gade förslaget till anläggningslag i vad avser 7 § med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 1 anges som reservanternas förslag,

2. beträffande möjlighet för länsstyrelsen att utse ledamöter i samfällighetsförenings styrelse av herrar Wennerfors (m) och Adolfsson (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Länsstyrelsens allmänna" och slutar med "eller föreningsstadgar" bort ha följande lydelse:

Regeln om rätt för länsstyrelse att påverka styrelsens sammansättning kan ur vissa synpunkter te sig lämplig som ett skydd för både allmänna och enskilda intressen och har även förebild i fråga om vägföreningarna. Emellertid får den i lagförslaget närmast ses som ett komplement till den föreslagna regeln i 7 §, enligt vilken anläggning kan tvångsbildas t. o. m. mot en enig fastighetsägaropinion. Kungl. Maj:ts förslag i denna del innebär sålunda endast en förlängning av möjligheterna att med i lagstiftningen inte preciserade allmänna intressen som grund kunna göra ingripanden i enskild rätt med diffusa och subjektiva samhällsuppfattningar som ledstjärna. Skulle 7 § anläggningslagen ges en mer preciserad utformning och kräva majoritetsbeslut skulle också behovet av den här behandlade regeln förminskas. Även med bibehållande av nämnda 7 § är de föreslagna möjligheterna att ingripa i styrelsebildningen dock oacceptabla. Dels är lagrummets utformning oprecis, dels är även lagmotiven diffusa och innehåller bl. a. uppfattningen (s. 426) att länsstyrelsen har rätt och skyldighet att ingripa "när omständigheterna ger anledning till det". Den enskilda rättssäkerheten kan sålunda komma i fara. Härtill kommer att — när en upplösning av gemenskapen inte kan framtvingas — delägarnas egna intressen i regel gör en fortsatt sund förvaltning önskvärd. Därför är, som motionärerna anför, den föreslagna möjligheten till ingrepp i delägarnas rätt helt opåkallad. Regeln bör sålunda utgå.

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande möjlighet för länsstyrelsen att utse ledamöter i samfällighetsförenings styrelse att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973: 2167, yrkandet 2, beträffande det vid propositionen fogade förslaget till lag om förvaltning av samfälligheter
 - a. inte antar 31 §,
 - b. antar 67 § andra stycket med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 2 anges som reservanternas förslag,
 - c. antar paragrafbeteckningar med av beslut enligt a föranledd omnumrering,

3. beträffande *finansieringsreglerna* av herrar Wennerfors (m) och Adolfsson (m) som anser att

dels den del i utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Enligt utskottets" och på s. 13 slutar med "kan ske" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening uppenbart att goda finansieringsmöjligheter måste skapas för sakligt motiverade gemensamhetsanläggningar. Vid nyexploatering har hittills inom den reguljära och statliga fastighetskreditens ram dessa anläggningar till stor del haft samma prioritet som bostadsbyggandet i övrigt och även fått krediter mot säkerhet i de betjänade fastigheterna, motsvarande den ökning i det reella värdet som anläggningen tillkommit för att ge. I den mån båtnadsvillkoret får en korrekt tillämpning kan kreditmöjligheter skapas på motsvarande sätt. I den mån båtnadsvillkoret inte primärt uppfylls har även enligt propositionen förutsatts att statsbidrag m. m. skall kunna ges motsvarande det allmännas intresse. I den mån vidare det allmännas intressen av en viss verksamhet — t. ex. vidgad bostadssanering — tar formen av även ett ekonomiskt ansvar kan det vara lämpligt att ett sådant ansvar också tar sig uttryck i lånegarantier, avsedda att främja en önskad utveckling. Enligt utskottets mening är en enligt det anförda ordnad finansiering den normala lösningen. Också inom justitiedepartementet har denna slutsats dragits och resulterat i promemorians förslag på denna punkt.

Det sedermera efter samråd med finansministern framförda förslaget innebär att dolda förmånsrätter i delägarfastigheterna återinförs — i strid mot hittillsvarande utveckling. De stora kreditgivarna har klart tagit avstånd därifrån och åberopat tungt vägande skäl för denna sin uppfattning.

Utskottet kan mot bakgrund av det anförda inte godta de i propositionen föreslagna förmånsrättsreglerna. Finansieringen bör vila på den reguljära fastighetskreditens grund och kompletteras med statsgarantier. Vad utskottet härom anført bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

dels utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande finansieringsreglerna att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973: 2170 inte antar de vid propositionen fogade förslagen till
- lag om införande av anläggningslagen och lagen om förvaltning av samfälligheter i vad avser 19 § andra stycket,
 - lag om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om förvaltning av samfälligheter, såvitt ej gäller ikraftträdandebestämmelsen,

4. beträffande *ikraftträdandebestämmelser* av herrar Wennerfors (m) och Adolfsson (m) som — under förutsättning av bifall till reservationen 3 — anser att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande ikraftträdande av lagstiftningen att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag för sin del antar

a. förslaget till lag om införande av anläggningslagen och lagen om förvaltning av samfälligheter såvitt avser 1, 7, 9 och 15 §§ med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 3 anges som utskottets förslag,

b. förslagen till lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden, till lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske och till förordning om ändring i stämpelskatteförordningen (1964: 308), allt såvitt avser ikraftträdandebestämmelserna, med den ändrade lydelse som i härvid fogad bilaga 4 anges som utskottets förslag,

c. ikraftträdandebestämmelser till Kungl. Maj:ts med 5 och 6, 9—13 samt 15 och 16 betecknade lagförslag, samtliga med följande ändrade lydelse: "Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.",

5. beträffande *lagstiftning om bostadssanering* av herrar Wennerfors (m) och Adolfsson (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Den i motionen föreslagna lagstiftningen har även enligt utskottets mening ett beaktansvärt syfte. Möjligheterna att ta till vara enskilda initiativ behöver vidgas för att saneringsönskemålen skall kunna tillgodoses. Hittillsvarande erfarenheter av samhällelig totalplanläggning på bostadsområdet stryker under ett sådant önskemål. Det vid motionen fogade lagförslaget bör därför utgöra utgångspunkt för en skyndsam ytterligare beredning och remissbehandling så att däri uttryckta syften kan tillgodoses i samband med aviserade förslag till åtgärder under år 1974. Vad utskottet härom anfört bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

dels utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande lagstiftning om bostadssanering att riksdagen i anledning av motionen 1973: 2169 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

av herrar Wennerfors (m) och Adolfsson (m) som anfört:

De i propositionen framlagda lagförslagen innehåller tvångsmoment som i mycket kan ses som en fortsättning av strävanden inom markpolitiken att vidga det allmännas rätt på bekostnad av den enskildes rätts-

säkerhet. Vissa frågor har tagits upp i reservationer. Härutöver bör uppmärksamheten fästas på att de tidigare under motstånd från moderata samlingspartiet beslutade ersättningsreglerna här fått ett vidgat tillämpningsområde. Det förhållande att detta inte ställts under särskild prövning innebär inte att vår grunduppfattning ändrats. Snarare förstärks denna genom vidgningar av denna typ. Det kan emellertid inte anses meningsfullt att i ett sammanhang som detta påkalla särskilda riksdagens avgöranden. Lösningen på denna fråga i stort måste ligga i att större hänsyn tas till stora medborgargrupperns uppfattning när grunderna för den svenska markpolitiken utformas.

Bilaga 1

(1) Utdrag ur förslag till

Anläggningslag

Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag

Reservanternas förslag

7 § Gemensamhetsanläggning får ej inrättas, om ägarna av de fastigheter som skall deltaga i anläggningen mera allmänt motsätter sig åtgärden och har beaktansvärda skäl för det. Vid denna prövning skall främst deras mening beaktas som har störst nytta av anläggningen.

Första stycket gäller icke, om behovet av anläggningen är synnerligen angeläget.

7 § Gemensamhetsanläggning får ej inrättas, om flertalet av ägarna av de fastigheter som skall delta i anläggningen motsätter sig åtgärden.

Bilaga 2

(2) Utdrag ur förslag till**Lag om förvaltning av samfälligheter**

*Kungl. Maj:ts av utskottet till- Reservanternas förslag
styrkta förslag*

31 § När skäl därtill föreligger, får länsstyrelsen förordna att styrelsen skall bestå av flera ledamöter än som anges i stadgarna. Sådant förordnande har samma verkan som beslut om stadgeändring. Länsstyrelsen får vidare i föreningsstämmans ställe utse en ledamot eller, om synnerliga skäl föreligger, flera ledamöter i styrelsen. Kan överenskommelse ej träffas om arvode till sådan ledamot, bestämmer länsstyrelsen arvodet.

Om länsstyrelsens beslut enligt första stycket skall anteckning göras i samfällighetsföreningsregistret.

67 § Talan mot länsstyrelses beslut att vägra registrering enligt denna lag föres hos kammarrätt genom besvär inom två månader från dagen för beslutet.

Talan mot länsstyrelses beslut enligt 31 § första stycket första eller tredje punkten, 32 §, 33 § första stycket, 61 § eller 64 § föres hos Kungl. Maj:t genom besvär.

Talan mot länsstyrelses beslut enligt 32 §, 33 § första stycket, 61 § eller 64 § föres hos Kungl. Maj:t genom besvär.

Mot annat länsstyrelses beslut enligt denna lag föres talan hos kammarrätt genom besvär.

Bilaga 3

(3) Utdrag ur förslag till

Lag om införande av anläggningslagen () och lagen () om förvaltning av samfälligheter*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

1 § Anläggningslagen (), lagen () om förvaltning av samfälligheter och denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

1 § Anläggningslagen (), lagen () om förvaltning av samfälligheter och denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

7 § Lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar skall fortfarande tillämpas i fråga om förrättning enligt lagen vid vilken sammanträde med sakägarna hållits före utgången av år 1973 samt i fråga om verkställighet i anledning av anläggningsbeslut som meddelats enligt lagen.

7 § Lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar skall fortfarande tillämpas i fråga om förrättning enligt lagen vid vilken sammanträde med sakägarna hållits före utgången av juni 1974 samt i fråga om verkställighet i anledning av anläggningsbeslut som meddelats enligt lagen.

9 § Förrättning enligt 2 eller 4 kap. lagen (1939: 608) om enskilda vägar får ej påbörjas efter utgången av år 1973. Detta gäller dock ej förrättning som avses i 67 § fjärde stycket samma lag.

Bestämmelserna i 67 och 68 §§ lagen om enskilda vägar äger ej tillämpning, om i ärendet om sammanläggning eller delning beslut av fastighetsbildningsmyndigheten meddelas efter utgången av år 1973.

9 § Förrättning enligt 2 eller 4 kap. lagen (1939: 608) om enskilda vägar får ej påbörjas efter utgången av juni 1974. Detta gäller dock ej förrättning som avses i 67 § fjärde stycket samma lag.

Bestämmelserna i 67 och 68 §§ lagen om enskilda vägar äger ej tillämpning, om i ärendet om sammanläggning eller delning beslut av fastighetsbildningsmyndigheten meddelas efter utgången av juni 1974.

12 § Bestämmelserna i 41 och 42 §§ anläggningslagen () äger motsvarande tillämpning när fastighetsbildningsåtgärd som där avses rör fastighet som är ansluten till gemensam anläggning vilken tillkommit vid förrättning enligt lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar eller enligt 2

12 § Bestämmelserna i 41—43 §§ anläggningslagen () äger motsvarande tillämpning när fastighetsbildningsåtgärd som där avses rör fastighet som är ansluten till gemensam anläggning vilken tillkommit vid förrättning enligt lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar eller enligt 2

Kungl. Maj:ts förslag

eller 4 kap. lagen (1939: 608) om enskilda vägar eller motsvarande äldre bestämmelser. Med fastighets skyldighet gentemot delägare i samfällighet jämföras därvid ansvar för samfällighets gäld som åvilar fastigheten samt förmånsrätt som fastställts i fastigheten med stöd av 7 § andra stycket lagen om vissa gemensamhetsanläggningar.

Upplåtes tomträtt i fastighet som avses i första stycket, gäller 44 § anläggningslagen.

Vad som i 51 och 52 §§ anläggningslagen föreskrives för det fall att fastighet ålagts skyldighet eller tillerkänts rättighet enligt nämnda lag äger motsvarande tillämpning när skyldigheten eller rättigheten tillkommit enligt 2 eller 4 kap. lagen om enskilda vägar eller motsvarande äldre bestämmelser.

Utskottets förslag

eller 4 kap. lagen (1939: 608) om enskilda vägar eller motsvarande äldre bestämmelser. Med fastighets skyldighet gentemot delägare i samfällighet jämföras därvid ansvar för samfällighets gäld som åvilar fastigheten samt förmånsrätt som fastställts i fastigheten med stöd av 7 § andra stycket lagen om vissa gemensamhetsanläggningar.

15 § Mål eller ärende enligt lagen (1921: 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter som är anhängigt hos domstol vid utgången av år 1973 skall handläggas och prövas enligt nämnda lag.

15 § Mål eller ärende enligt lagen (1921: 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter som är anhängigt hos domstol vid utgången av juni 1974 skall handläggas och prövas enligt nämnda lag.

Bilaga 4

(7) Utdrag ur förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

Äldre bestämmelser tillämpas fortfarande på ärende enligt lagen (1921: 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter, som handlägges av domstol efter utgången av år 1973.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974.

Äldre bestämmelser tillämpas fortfarande på ärende enligt lagen (1921: 299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfälliga ägor och rättigheter, som handlägges av domstol efter utgången av juni 1974.

(8) Utdrag ur förslag till

Lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

Förordnande angående nyttjande av samfällt fiske, som meddelats av länsstyrelse med stöd av äldre lag, skall gälla till dess delägarna beslutat annat enligt lagen () om förvaltning av samfälligheter.

Bestämmelserna i 24 § andra stycket i dess äldre lydelse skall gälla till dess föreningsförvaltning enligt lagen () om förvaltning av samfälligheter anordnats, dock längst till utgången av år 1978.

Beträffande upplåtelse, som skett enligt 24 § andra stycket i dess äldre lydelse, skall äldre lag fortfarande äga tillämpning.

(17) Utdrag ur förslag till

Förordning om ändring i stämpelskatteförordningen (1964: 308)*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1974.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1974.

Bilaga 5

(11) Utdrag ur förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

57 §

Bankaktiebolag skall till insättarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp. Detta bestämmes i förhållande till bankbolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget ingått (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A. 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkammarsväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, *postbanken*, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som angives under A 1—3,

5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som angives under A 1—4,

B. 1. andra fullgoda obligationer än de som angivas under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller *samfällighetsförening* svarar,

3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av

värdehandling eller fordran, som angives under B 1 eller 2, eller inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som angives under B 1—3,

C. 1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av

inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår

eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten,

förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller borgen, dock ej till högre belopp för varje låntagare än tjugofemtusen kronor,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som angives under C 1,

D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från eget kapital.

För placeringar, som angivas under A, fordras ej eget kapital. I övrigt skall bankbolag vid varje tidpunkt ha eget kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som angivas under B.

fyra procent av summan av placeringar, som angivas under C, och

åtta procent av summan av placeringar, som angivas under D.

Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av bankbolaget, intill ett belopp motsvarande bolagets aktiekapital. I fråga om förlagskapital, som långivaren kan återkräva inom fem år, skall dock iakttagas att med bolagets kapital får likställas högst så stor del av det varje år förfallande beloppet som svarar mot tio procent av bolagets aktiekapital.

Från bankbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till annat in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i bostads-, kontors- eller affärsfastighet.

Har bankbolag väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från bankbolagets eget kapital avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som bankbolaget bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleda annat.

(12) Utdrag ur förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker***Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

26 §

Sparbank skall till insättarnas skydd ha egna fonder till visst lägsta belopp. Detta bestämmes i förhållande till sparbankens tillgångar och till garantiförbindelser som sparbanken ingått (placeringar). Vid beräkningen av kravet på egna fonder indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A. 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, *postbanken*, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som anges under A 1—3,

5. garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1—4.

B. 1. andra fullgoda obligationer än de som angivas under A 2.

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller *samfällighetsförening* svarar,

3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av

värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2. eller inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1—3,

C. 1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av

inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och ett-hundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell

verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomt-rätt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten,

förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller borgen, dock ej till högre be-opp för varje låntagare än tjugufem-tusen kronor,

2. garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som angives under C 1,

D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från sparbankens egna fonder.

För placeringar, som angivas under A, fordras ej egna fonder. I övrigt skall sparbank vid varje tidpunkt ha egna fonder till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som angivas under B,
fyra procent av summan av placeringar, som angivas under C, och
åtta procent av summan av placeringar, som angivas under D.

Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med egna fonder avses grundfond, reservfond och garantifond. Med egna fonder får likställas det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av sparbanken, intill ett belopp motsvarande sparbankens reservfond. I fråga om förlagskapital, som långivaren kan återkräva inom fem år, skall dock iakttagas att med sparbankens fonder får likställas högst så stor del av det varje år förfallande beloppet som svarar mot tio procent av reservfonden.

Från sparbankens egna fonder skall avräknas det bokförda värdet av vad sparbanken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av in-teckning i bostads-, kontors- eller affärsfastighet.

Har sparbank väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvat för att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från sparbankens egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot sparbankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som sparbanken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Sparbank, som på grund av avtal enligt 79 § skall uppbära blivande överskott vid annan sparbanks likvidation, får vid bestämmande av kravet på egna fonder under tiden för likvidationen taga överskottet i be-räkning intill belopp och på villkor som tillsynsmyndigheten fastställer.

(13) Utdrag ur förslag till

Lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

34 §

Centralkassa jämte anslutna jordbrukskassor skall till insättarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp. Detta bestämmes för kassorna gemensamt i förhållande till deras tillgångar och av dem ingångna garantiförbindelser (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A. 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, *postbanken*, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som angives under A 1—3,

5. garantiförbindelser, som utfärdats av centralkassan eller ansluten jordbrukskassa och för vilka kassan erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som angives under A 1—4,

B. 1. andra fullgoda obligationer än de som angivas under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller *samfällighetsförening* svarar,

3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som angives under B 1 eller 2, eller inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser, som utfärdats av centralkassan eller ansluten jordbrukskassa och för vilka kassan erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som angives under B 1—3,

C. 1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår

eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten,

förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller

borgen, dock ej till högre belopp för varje låntagare än tjugofemtusén kronor,

2. garantiförbindelser, som utfärdats av centralkassan eller ansluten jordbrukskassa och för vilka kassan erhållit säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som anges under C 1,

D. Övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skola avräknas från eget kapital.

För placeringar, som angivas under A, fordras ej eget kapital. I övrigt skall centralkassa jämte anslutna jordbrukskassor vid varje tidpunkt ha eget kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt en procent av summan av placeringar, som angivas under B, fyra procent av summan av placeringar, som angivas under C, och åtta procent av summan av placeringar, som angivas under D.

Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med eget kapital avses insatskapital, reservfond, dispositionsfond och av stämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av centralkassan, intill ett belopp motsvarande det belopp vartill centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital uppgår. I fråga om förlagskapital, som långivaren kan återkräva inom fem år, skall dock iakttas att med centralkassans och de anslutna jordbrukskassornas eget kapital får likställas högst så stor del av det varje år förfallande beloppet som svarar mot tio procent av detta kapital.

Från centralkassans och de anslutna jordbrukskassornas eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad de såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i bostads-, kontors- eller affärsfastighet.

Har centralkassa eller ansluten jordbrukskassa väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda någon av kassorna lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från det egna kapitalet avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot kassans innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som kreditkassa bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till

uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleda annat.

(15) Utdrag ur förslag till

Lag om ändring i förordningen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

11 §

Inflyter medel till kassan, som denna icke genast kan använda till infriande av sina förbindelser eller till utlåning åt föreningarna, får kassan göra sådana medel räntebärande genom insättning hos riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit *eller postbanken* eller genom placering i statsobligationer eller andra statspapper eller i Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer eller genom utlåning mot betryggande säkerhet av sådana obligationer eller av inteckning i fastighet eller i tomträtt eller *genom utlåning åt samfällighetsförening.*

Inflyter medel till kassan, som denna icke genast kan använda till infriande av sina förbindelser eller till utlåning åt föreningarna, får kassan göra sådana medel räntebärande genom insättning hos riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank *eller* centralkassa för jordbrukskredit eller genom placering i statsobligationer eller andra statspapper eller i Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer eller genom utlåning mot betryggande säkerhet av sådana obligationer eller av inteckning i fastighet eller i tomträtt eller *genom utlåning åt samfällighetsförening.*

*Bilaga 6***Förslag i motionen 1973: 2169 till****Lag om vissa åtgärder för främjande av saneringsverksamhet m. m.**

1 § Ägare av fastighet i byggnadskvarter kan träffa överenskommelse att bilda samfällighetsförening enligt lagen om förvaltning av samfälligheter med ändamål att främja saneringsverksamhet inom kvarteret.

Överenskommelsen skall innehålla bestämmelser om grunderna för delaktighet och uttaxering m. m. inom samfällighetsföreningen.

Samfällighetsförening enligt denna lag åtnjuter ej förmånsrätt för belopp som vid uttaxering påförts ägare av ansluten fastighet eller innehavare av tomträtt.

2 § Samfällighetsförening enligt denna lag får uppta förhandling med fastighetsägare i kvarteret rörande byggnadsåtgärder, som fordras för iakttagande av lägsta standard som kan godtas enligt bostadssaneringslagen.

3 § Kan överenskommelse om byggnadsåtgärder inte träffas, får samfällighetsförening ansöka hos hyresnämnden om att på fastighetsägarens bekostnad vidta åtgärder, som behövs för iakttagande av sådan standard, om bristen är till olägenhet för övriga fastigheter i kvarteret.

Sökanden skall ställa godtagbar säkerhet för byggnadsåtgärderna och styrka, att begäran om förhandling skett hos fastighetens ägare minst ett år före ansökan.

4 § Hyresnämnd skall besluta om vidtagande av åtgärd på fastighetsägarens bekostnad under de förutsättningar, som gäller enligt bostadssaneringslagen.

Om verkan av beslut, anteckning i fastighetsbok m. m., gäller vad som sägs i saneringslagen angående upprustningsåläggande med iakttagande av att anmälningar, som ankommer på kommun, i stället skall verkställas av samfällighetsföreningen.

5 § Fordran för byggnadsåtgärd enligt denna lag üger företrädre framför anteckning, som skett efter det anteckning gjorts om beslutet i fastighetsbok eller tomträttsbok om upprustningsåtgärd.

Förmånsrätten består till dess anteckningen avförts hos inskrivningsmyndigheten.

6 § Fastighetsägare får till befrielse från upprustningsåtgärd enligt denna lag begära, att samfällighetsföreningen skall lösa fastigheten.

Talan om inlösen skall väckas vid fastighetsdomstolen.

Om tid för väckande av talan gäller vad som sägs i 17 § bostadssaneringslagen. Vid inlösen gäller expropriationslagens bestämmelser i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.